

Motion till riksdagen 2005/06:So638

av Erik Ullenhag m.fl. (fp)

Funktionshinder

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Folkpartiet liberalerna har under lång tid varit pådrivande för att skapa ett samhälle där alla ska ha möjlighet att vara delaktiga. Det målet har ännu inte nåtts! Rätten till delaktighet är fortfarande ett område som kräver politiska insatser, även i form av lagstiftning.

Ett exempel på detta är lagstiftning mot diskriminering. Diskrimineringskommittén, som nu arbetar, har här ett stort ansvar för att skapa en stark diskrimineringslagstiftning. Norge är mycket nära att fatta beslut om en skarp lagstiftning om diskriminering; Sverige borde ta del av dess förslag.

Den nationella handlingsplanen "Från patient till medborgare" där tillgänglighetsmålen ska vara uppnådda till år 2010, riskerar enligt vår mening att inte kunna uppfyllas. Folkpartiet liberalerna har därför föreslagit stimulansmedel för att göra det möjligt att uppnå målen. Vi föreslår nu 500 miljoner kronor per år i vårt budgetförslag.

Lagen om kollektivtrafikens anpassning har inte heller uppfyllts, trots att lagen nu funnits i många år. Detta är inte acceptabelt!

Handikappreformen, med rätten till personlig assistans, innebar en frihetsrevolution för många funktionshindrade. Redan våren 1996 började försämringen av den, då rätten till personlig assistans skars ned. De farhågor som Folkpartiet liberalerna då förde fram har besannats. Många funktionshindrade fick då sin rätt till personlig assistans omprövad och förlorade sin rätt. De som förlorade sin rätt fick återgå till ett liv där deras rätt till delaktighet i hög grad gick förlorad. Folkpartiet liberalerna har sedan 1996 fortsatt att kräva att lagen ska återställas till sin ursprungliga innebörd.

Vi har också krävt att ett statligt kostnadsansvar för LSS ska utredas och införas. Detta kommer nu sannolikt att bli verklighet genom att den tillsatta utredningen kommer att få ett tilläggsdirektiv om detta.

Kunskap och fantasi är något som borde vara vägledande, när det gäller bemötande av personer med funktionshinder. Alltför ofta blir funktionshindrade bemötta på ett sätt som kan betraktas som diskriminerande. Kunskap kring olika funktionshinder bör vara ett krav för personer som i sin verksamhet har kontakter med funktionshindrade och deras anhöriga. Exempel på sådan verksamhet är skolor och myndigheter.

Fel! Okänt namn på

Stora förändringar är fortfarande nödvändiga för att vi ska nå målet om ett samhälle med full delaktighet för alla. Folkpartiet liberalerna är fast beslutna att fortsätta att arbeta för det målet.

I vår motion föreslår vi följande:

- Bristande tillgänglighet ska kunna bedömas som diskriminering.
- 500 miljoner kronor ska satsas om året för ökad tillgänglighet.
- Nationell tillgänglighetsguide ska underlätta för funktionshindrades resor.
- Anpassa alla taxibilar för funktionshindrade, för en mer flexibel färdtjänst.
- Hjälpmedelsgaranti ska ge snabb utprovning och tillgång till hjälpmedel.
- Rätt till daglig sysselsättning även för personkrets 3 i LSS.
- Återställ assistansreformen; staten ska ha hela kostnadsansvaret.
- Samordnade högkostnadsskydd ska ge ekonomisk trygghet åt utsatta grupper.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Förslag till riksdagsbeslut	4
Tillgänglighet	5
Diskrimineringslagstiftning.....	5
Stimulansbidrag för ökad tillgänglighet	5
Nationell tillgänglighetsguide	6
Rullstolstaxi i stället för färdtjänst	6
Gör alla kommunikationer tillgängliga	7
Bilstödet	7
Hjälpmedelsgaranti och hjälpmedelspeng	7
LSS och LASS	9
Tydligare kriterier för personkrets 3.....	9
Sysselsättningsgaranti även för personkrets 3	9
Individuell plan	10
Återställ assistansreformen	11
Rätt att välja skola och få hjälpmedel	11
Samordnade högkostnadsskydd	12
Statsbidrag till handikapporganisationer	12
Handikappombudsmannen	13

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen skall skärpas så att bristande tillgänglighet för funktionshindrade skall kunna ses som diskriminering.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statligt stimulansbidrag för ökad tillgänglighet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell tillgänglighetsguide.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om handikappanpassning av taxifordon.²
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn vad gäller ansvarsfördelningen för ledsagare.²
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag avseende ett fullt finansierat och långsiktigt hållbart system för bilstöd.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hjälpmedelsgaranti.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändringar i LSS angående kriterier för personkrets 3 och sysselsättningsgaranti.
9. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändringar i LSS angående en tydligare plikt för kommunerna att erbjuda en individuell plan.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att återställa assistansreformen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordnade högkostnadsskydd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statsbidrag till handikapporganisationer.

¹ Yrkande 1 hänvisat till AU.

² Yrkanterna 4 och 5 hänvisade till TU.

Tillgänglighet

Diskrimineringslagstiftning

Tillgänglighet för funktionshindrade till offentliga platser såsom bankomater, vallokaler och kollektivtrafik ska inte bara vara en föreskrift utan sanktioner. I stället bör otillgänglighet vara förbjudet. Diskrimineringskommittén har fått i tilläggsdirektiv att utreda huruvida otillgänglighet kan vara grund för diskriminering. Liknande lagstiftning finns redan i länder som Australien, England, USA och Sydafrika.

Fördelen med en stark antidiskrimineringslagstiftning är att den leder till att krav ställs på näringsidkare och andra på att olika verksamheter ska vara tillgängliga för alla. Exempelvis innebär den amerikanska lagstiftningen att en enskild som inte kan komma in på en restaurang på grund av bristande funktionshinder kan stämna restaurangägaren och få ut skadestånd. Tankegången är enkel – vi måste alla betala någon krona mer för restaurangbesöket för att alla ska kunna gå på restaurang.

Den amerikanska lagstiftningen har visat sig vara mycket effektiv. Trots att vi tar ut världens högsta skatter i Sverige är tillgängligheten för den som är funktionshindrad betydligt bättre i New York än i Stockholm.

Det amerikanska rättssystemet vilar på en annan tradition än det svenska, bland annat genom att vi har betydligt lägre skadeståndsnivåer i Sverige än i USA. Skadestånd på amerikansk nivå ska inte införas i Sverige, men däremot bör lagstiftningen ändras efter amerikansk förebild så att bristande tillgänglighet rättsligt ska kunna bedömas som diskriminering. Detta ska inte innebära att mindre företagare döms för diskriminering när den bedrivna verksamheten inte är möjlig att handikappanpassa. Lagstiftningen ska ta sikte på situationer när det med enkla medel är möjligt att göra en verksamhet tillgänglig för alla och om så inte sker ska ansvar för diskriminering kunna ådömas den som bedriver verksamheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stimulansbidrag för ökad tillgänglighet

Riksdagsbeslutet som ställer upp målet om en genomförd handikappanpassning till år 2010 låter bra, men funktionshindrade vet att väldigt lite händer som skulle medföra att målen uppnås.

Förklaringen till att anpassning inte sker är enkel. Regeringen har, med stöd av breda majoriteter i riksdagen, hållit hårt på att kommuner, fastighetsägare och andra ska genomföra ombyggnader i snabb takt utan några statliga stimulansbidrag eller andra bidrag. Det är inte realistiskt att sätta upp höga mål om anpassning men samtidigt hävda att anpassningen inte får kosta något.

Vår bedömning är klar: utifrån de beräkningar som Boverket tidigare har utfört och den nuvarande situationen på byggmarknaden, kan konstateras att det behövs ett rejält statligt stimulansbidrag för att uppnå det mål om tillgäng-

Fel! Okänt namn på

lighet som har satts upp för år 2010. Storleken på anslaget anges i vår anslagsmotion.

Vi har flera gånger föreslagit ett femårigt stimulansbidrag, vilket har avslagits av riksdagen. Nu är det inte längre fem budgetår kvar tills målet ska vara nått. Med den kombination av piska och morot som åstadkoms med en diskrimineringslagstiftning och ett stimulansbidrag bör det ändå vara möjligt att åstadkomma ett tillgängligt samhälle till år 2010. I Folkpartiet liberalernas budgetalternativ ingår liksom tidigare ett nytt anslag för detta ändamål med start från halvårsskiftet 2006.

Nationell tillgänglighetsguide

I vårt grannland Norge finns en nationell tillgänglighetsguide, som underlättar både reseplanering och spontanresande för personer med funktionshinder. Reseguiden har tagits fram av handikapporganisationerna i samarbete med berörda myndigheter och med stöd av offentliga medel. Varje resmål i guiden anges med tillgänglighetssymboler avseende såväl inomhus- som utomhusmiljö, till exempel tillgång till handikapparkering, möjligheter att komma till en badplats, hiss eller trappor till sevärdheter och matställen samt handikapptoalett.

I Sverige finns tillgänglighetsguider i vissa kommuner men ingen samlad för hela landet. Detta är en brist och ett hinder för både längre semesterresor och annat resande för funktionshindrade. Sverige borde, i likhet med Norge, kunna erbjuda en nationell tillgänglighetsguide. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Rullstolstaxi i stället för färdtjänst

I riksdagsbeslutet från år 2000 om att landets kollektivtrafikmedel ska anpassas senast år 2010 för människor med funktionshinder, inkluderades inte taxitrafiken uttryckligen. År 2004 bestämde Vägverket i ett annat sammanhang att riksdagens beslut ska utökas till att omfatta taxitrafiken så att hela transportutbudet blir tillgängligt för människor med funktionshinder. I Storbritannien och Australien finns redan lagstiftning som kräver att nyinköpta taxibilar är anpassade på det sättet.

Fördelarna med att landets samtliga taxifordon anpassas för rullstolsburna kunder är att en stor del av dagens färdtjänstbussresor kan genomföras med vanlig taxi där den enskilde, med hjälp av samhällssubventioner, själv kan välja bland många konkurrerande företag. Detta ökar rörligheten och valfriheten hos funktionshindrade i framför allt arbetsför ålder och förbättrar deras möjligheter att delta i samhället på lika villkor, vilket visades i projektet ”Taxi för alla” som genomfördes i Stockholms län under åren 2001–2002.

”Rullstolstaxi”, före detta ”Taxi för alla” betyder att brukaren kan välja bland tre taxiåkerier med olika anpassade fordon med passagerarbilkänsla

som gick i vanlig taxitrafik. Under projektperioden och 9 månader därefter hade brukaren samma kostnader för rullstolstaxi och färdtjänstbuss.

Nationalekonomen Stefan de Vylder, som utvärderat projektet ekonomiskt och kvalitativt, har funnit att det finns mycket som talar för att rullstolstaxi är ett mer kostnadseffektivt alternativ än färdtjänst. Mot den bakgrunden bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om hur även en anpassning av taxifordon ska ske till år 2010, och detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Gör alla kommunikationer tillgängliga

Kollektivtrafiken ska ingå i den diskrimineringslagstiftning och få del av de stimulansbidrag som nämnts ovan. Därmed ska bussar, tåg och flyg göras tillgängliga till år 2010 för olika grupper av funktionshindrade.

För synskadade behövs förbättringar i ledsagningen, bland annat för att kunna göra byten mellan olika transportslag. Unga Synskadade har tillsammans med Samtrafikens Stationskommitté tagit fram förslaget om så kallade neutrala stationsvärdar. Förslaget innebär i korthet en form för samverkan där stationsvärdarna samfinansieras mellan samverkansparterna. Folkpartiet liberalerna föreslår en översyn vad gäller ansvarsfördelningen för ledsagare och detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Bilstödet

År efter år anslår regeringen för lite pengar till bilstödet. Pengarna har flera år i rad tagit slut under hösten. De ansökningar som inte har behandlats då har fått anstå till året efter.

I år har regeringen lagt till pengar i tilläggsbudgeten under både våren och hösten. Detta kan eventuellt räcka för att täcka årets situation, men ger ingen långsiktig lösning på problemet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag avseende ett fullt finansierat och långsiktigt hållbart system för bilstöd.

Hjälpmedelsgaranti och hjälpmedelspeng

Funktionshinder medför ofta behov av särskilda hjälpmedel. Vissa av dem erhålls av sjukvårdshuvudmannen, i många fall utan avgift. Avgifter förekommer dock, bland annat för utprovning av hjälpmedlet och för tillhandahållandet. För vissa slag av hjälpmedel har införts särskilda avgiftssystem, och det finns en flora av olika rabatter och högkostnadsskydd på detta område.

Oklarheter i arbetsfördelning, tillämpning och regelverk har påtalats av flera handikapporganisationer. Det har gällt sådana frågor som i vilken utsträckning val av slag av hjälpmedel omfattas av HSL:s regler om behand-

Fel! Okänt namn på

lingsalternativ samt sjukvårdshuvudmannens formella möjlighet att avgiftsbelägga hjälpmedlen och om dessa hjälpmedel omfattas av HSL:s högkostnads-skydd i öppen vård.

Ett samarbete mellan landstingen och kommunerna borde byggas upp så att den enskilde får den hjälp han eller hon behöver i form av rådgivning, utprovning och anpassning av hjälpmedel. En ökad konkurrens på hjälpmedelsområdet kan vara ett sätt att höja kvaliteten och att kapa köerna. Inom till exempel hörselvården är det möjligt att i större utsträckning upphandla tjänster från privata entreprenörer. Det är då viktigt att upphandla hela kedjan, det vill säga utprovning-hörapparat-uppföljning.

Många gånger kan väntetiden för den som är i behov av hjälpmedel vara oacceptabelt lång. Det leder till en onödig inskränkning i möjligheterna att leva ett självständigt liv.

Utprovning av hörapparat ska ingå redan i det första steget vid införandet av en nationell vårdgaranti.

Men det ska allmänt gälla att den som är i behov av hjälpmedel ska få snabb hjälp; enklare hjälpmedel ska kunna erhållas i princip omedelbart och komplicerade hjälpmedel senast inom tre månader.

Det är tyvärr inte ovanligt att funktionshindrade får tillgång till hjälpmedel utan att få den utbildning som krävs för att använda dem på bästa sätt. Det är dåligt använda pengar. I hjälpmedelsgarantin bör ingå att alla som får hjälpmedel också får tillgång till den utbildning som kan behövas. Vad som här anförts om en hjälpmedelsgaranti bör ges regeringen till känna.

Funktionshindrade människor är ofta experter på sina egna hjälpmedel. Många har haft och kommer att ha sina hjälpmedel hela livet. I dag kan de, som så många andra, orientera sig i ett enormt utbud av varor och tjänster på Internet. Utbudet av hjälpmedel på hjälpmedelcentralerna kan upplevas som starkt begränsat i jämförelse med hjälpmedelsutbudet i andra länder, och framför allt i jämförelse med den valfrihet som konsumenterna av andra tekniska produkter är vana vid.

Vi vill prova att tillvarata den enskildes sakkunskap och engagemang i sina hjälpmedel med ett öronmärkt kontantstöd. Detta skulle göra brukarna till kunder med valfrihet på världsmarknaden med tillgång till företag som utför specialanpassningar. Som ägare av sina hjälpmedel skulle många ha bättre förutsättningar att skaffa sig – och eventuellt låta anpassa – de hjälpmedel som de själva väljer för sina individuella behov. Kostnaden skulle också kunna bli lägre för landstinget när brukaren själv kan utnyttja sin sakkunskap.

Förslaget och dess konsekvenser när det gäller brukarens livskvalitet och landstingets ekonomi borde testas i ett pilotprojekt, detta utan att en säker hjälpmedelshandling och hög kvalitet åsidosätts. Det fordras då någon form av kontrakt mellan brukaren och beställaren – eller hjälpmedelscentralen på uppdrag av beställaren. Rutiner för behovsbedömning, utbetalning och redovisning av kontantstödet måste också tas fram. Folkpartiet verkar på landstingsnivå för att detta ska testas.

LSS och LASS

Tydligare kriterier för personkrets 3

När lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) genomfördes utvidgades den gamla omsorgslagen till en vidare personkrets.

Den kom att omfatta, förutom personer med utvecklingsstörning med mera, också personer ”med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service”.

Dessa brukar ofta kallas ”personkrets 3”. Villkoren för att ingå i denna personkrets i LSS är vagt formulerade. Kombinerat med att de kommunala tjänstemännen ofta har lättare att sätta sig in i situationen för en fysiskt än en psykiskt funktionshindrad blir följden att de psykiskt funktionshindrade kommer i andra hand.

Så som rekvisiten för personkrets 3 är utformade måste den som anser sig ha rätt till stöd enligt LSS kunna visa att funktionshindret är stort och leder till stora svårigheter i det vardagliga livet. Eftersom de individer som är tänkta att omfattas av rekvisitet ofta har svårt att tala för sig på grund av sitt funktionshinder kan många gå miste om sina rättigheter. Därför behövs en tydligare redogörelse i LSS för vilka som ska ingå i personkrets 3.

Sysselsättningsgaranti även för personkrets 3

Länsstyrelsernas och Socialstyrelsens granskning av psykiatireformen visar på flera allvarliga brister. Särskilt allvarligt är det faktum att nästan hälften av de psykiskt funktionshindrade saknar sysselsättning i 32 granskade kommuner. Samhället måste klara av att se till att även psykiskt funktionshindrade kan bidra och känna delaktighet. Därför föreslår Folkpartiet att sysselsättningsgarantin även ska gälla för personkrets 3.

Majoriteten av dem med nedsatt arbetsförmåga behöver någon form av hjälp eller anpassning för att kunna arbeta. Det kan handla om hjälpmedel, anpassad lokal, transporter till och från arbetsplatsen eller personligt biträde, men allra vanligast är behov av anpassning av arbetstiden, arbetstempot eller arbetsuppgifterna.

Så långt som möjligt ska efterfrågan på arbete för dem med nedsatt arbetsförmåga mötas på den reguljära arbetsmarknaden. Arbetsgivare kan få stöd på olika sätt för att anpassa arbetsplatsen men utnyttjar dessa möjligheter alltför sällan. Det är därför angeläget att – gärna i samarbete med näringslivets organisationer – bedriva opinionsbildning riktad mot arbetsgivare för att undanröja fördomar och sprida kunskap om de möjligheter som står till buds.

För dem som omfattas av LSS är möjligheterna till arbete i regel ännu mer begränsade än för dem som skulle kunna få arbete genom lönebidrag. Av resursskäl som var mycket påtagliga under 90-talskrisen kom personkrets 3 inte att omfattas av det som kallas ”daglig verksamhet för personer i yrkes-

Fel! Okänt namn på

verksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig” (9 § 10 LSS), den så kallade sysselsättningsgarantin. Det är emellertid starkt önskvärt att handikappreformen fullföljs även på denna punkt, så att sysselsättningsgarantin också kommer att omfatta varaktigt psykiskt sjuka.

Det här är – vid sidan om tillgänglighetsfrågorna och att återställa assistansreformen – en av de största frågorna på dagordningen när det gäller de funktionshindrades levnadsvillkor. Den gäller till stor del sådana personer som hör till de tystaste och de mest bortglömda. Att fullfölja handikappreformen i den här delen skulle också i många fall vara av stor betydelse för anhöriga till dem som är drabbade av varaktig psykisk sjukdom.

Men det är samtidigt en reform som kräver en hel del av förberedelser och som dessutom kostar en hel del pengar. Summan är dock inte så stor som den kan tyckas vid en första anblick. De personer som skulle beröras av en utvidgad sysselsättningsgaranti får ofta redan idag olika former av stöd som kostar kommunerna pengar. En utökad sysselsättningsgaranti skulle därmed snarare ersätta nuvarande åtgärder än bli ett helt nytt åtagande för kommunerna.

LSS är en rättighetslagstiftning, och skälet till det är att den gäller människor som annars skulle ha särskilt svårt att göra sig gällande mot de mångas och de starkares anspråk på resurser. Utvidgningen av LSS när det gäller daglig verksamhet måste samtidigt av praktiska skäl ofrånkomligen ske successivt, bland annat med hänsyn till möjligheterna att rekrytera och utbilda personal. Vidare behövs regler för hur en stegvis uppbyggnad ska kunna förenas med en rättighetslagstiftning. Det kan möjligen ske genom att den utvidgade rättigheten införs successivt för olika årgångar. Denna och andra genomförandefrågor bör nu utredas så att det blir möjligt att få i gång genomförandet av reformen.

Det bör observeras att verksamheten inte behöver ske i kommunernas regi. En av de praktiska möjligheterna att tillgodose en sysselsättningsgaranti av detta slag är genom sådana aktivitetscentrum som drivs av Fountain House för psykiskt sjuka. Dessa och liknande organisationer bör få ökat stöd av samhället för att bygga ut sin verksamhet. Detsamma gäller andra alternativ inom föreningsliv och frivilligorganisationer. Genom begränsade bidrag kan personer beredas sysselsättning och erbjudas tjänster som bidrar till människors välfärd utan att betalningsviljan för dem är så stor att tjänsterna uppkommer på den ordinarie marknaden.

Riksdagen bör ge regeringen till känna vad ovan anförts om ändringar i LSS angående kriterier för personkrets 3 och sysselsättningsgaranti.

Individuell plan

När kommunen beviljar en insats utifrån LSS har kommunen också skyldighet att upplysa om möjligheten till en individuell plan. Detta sker emellertid inte i många fall. Det krävs en skarp formulering i LSS för att det ska stå helt klart för kommunen att den individuella planen inte är något som den funktionshindrade ska behöva tjata sig till, utan en rättighet som kommunen ska upplysa om.

Riksdagen bör begära att regeringen lägger fram förslag till ändringar i LSS angående en tydligare plikt för kommunerna att erbjuda en individuell plan.

Återställ assistansreformen

Handikappreformen med rätten till personlig assistans för personer med funktionshinder innebar en frihetsrevolution för dem som fick hjälpen. Den gav tusentals funktionshindrade möjligheten att ta makten över sina egna liv och leva självständigt.

Men redan våren 1996 började försämringen av handikappreformen, då rätten till personlig assistans skars ned. De farhågor Folkpartiet liberalerna förde fram inför det riksdagsbeslutet visade sig dessvärre välgrundade. Många funktionshindrade fick sin rätt till personlig assistans omprövad. En annan konsekvens blev att flera försäkringskassor skickade över ansvaret till kommunerna och alltså gjorde en snävare bedömning än tidigare. Även möjligheterna att kombinera personlig assistans med andra insatser enligt lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS) i skola och förskola inskränktes. Folkpartiet har i sitt budgetförslag för 2006 anslagit medel utöver regeringens anslag för att återställa handikappreformen. Storleken på de anslagna medlen anges i vår anslagsmotion.

Staten borde ta på sig hela kostnadsansvaret för personlig assistans. En del av inskränkningarna i handikappreformen var att kostnadsansvaret för de 20 första assistanstimmarna enligt lagen om assistansersättning (LASS) vältrades tillbaka på kommunerna. Lagen innebär att den som omfattas av LSS i vissa fall kan få rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning för personlig assistans för sina grundläggande behov under ett visst antal timmar per vecka. Beslutet om att vältra tillbaka kostnaderna på kommunerna var ett mycket olyckligt beslut. För de människor som berördes innebar det att en återgång delvis skedde till situationen före handikappreformen – då de var beroende av den enskilda kommunens välvilja samtidigt som insatserna skilde sig åt mellan kommunerna.

Systemet med personlig assistans bör alltså i sin helhet finansieras av staten. Vidare bör även ett statligt kostnadsansvar för LSS utredas. En verksamhet som är så reglerad som LSS bör inte finansieras med kommunala skattepengar, då det i praktiken inte finns någon möjlighet att kommunalt påverka kostnaderna för LSS. Socialutskottet har nyligen enats om att riksdagen ska uppmana regeringen att ge tilläggsdirektiv till Assistanskommittén om ett statligt kostnadsansvar.

Rätt att välja skola och få hjälpmedel

Rätten att välja skola ska vara lika självklar för elever med funktionshinder som för andra elever. Därför krävs att alla skolor handikappanpassas.

Fel! Okänt namn på

Elever med funktionshinder måste ha rätt till hjälpmedel i skolan. Det kan till exempel handla om inlästa läroböcker till synskadade eller dyslektiker eller om datorer för personer med olika slag av funktionshinder. Ofta är det viktigt att dessa har tillgång till dator inte bara i skolan utan också i hemmet.

I lärarutbildningarna är det nödvändigt att kunskaper om funktionshinder förmedlas på ett tydligare sätt än i dag. Folkpartiet liberalerna vill att kunskaper om funktionshindrade ska ingå i målen för lärarutbildningen enligt examensordningen. Folkpartiet presenterar fler förslag om skola för funktionshindrade i detta riksdagsårs motion om barnfrågor.

Samordnade högkostnadsskydd

Flera av de övergripande sociala trygghetssystemen samverkar för att i de flesta fall hindra att följderna av funktionshinder eller kronisk sjukdom blir ekonomiskt ruinerande, för såväl anhöriga som för den som själv drabbas. Flera av de skyddsnet som finns är utformade som högkostnadsskydd.

Det finns många separata högkostnadsskydd, bland annat för mediciner, läkarbesök, sjukresor (i flertalet landsting), slutenvård (i några av landstingen), hemsjukvård (i vissa kommuner), näringslösning för vissa handikappade barn samt hjälpmedel för vuxna (i vissa fall i vissa landsting).

Så trots alla skyddsnet kan de som får betala högsta beloppet i flera olika högkostnadsskydd och därtill har andra merkostnader få en tyngre kostnadsbörda, som dessutom ofta ska betalas ur ganska blygsamma inkomster.

Högkostnadsskydden ska, där så är möjligt, samordnas, så att de mer effektivt håller nere de samlade kostnaderna för personer och familjer som är hårt drabbade av sjukdomar eller funktionshinder. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Statsbidrag till handikapporganisationer

Det bidragssystem för handikapporganisationer som på regeringens förslag infördes år 2000 har visat sig ge minskat stöd till många handikapporganisationer. Bidragssystemet är fortfarande i dag dåligt avpassat för organisationer som företräder små grupper av funktionshindrade och deras anhöriga.

Flera sådana handikapp-, patient- och anhörigorganisationer har nybildats på senare år. De handikapp och sjukdomar som är bakgrunden till deras verksamhet ligger ofta långt vid sidan av de större, äldre och mer etablerade organisationernas verksamhet. Den vetenskapliga utvecklingen har inneburit att fler sjukdomar och funktionshinder än tidigare är kända och föremål för medicinska åtgärder på ett sådant sätt att nya grupper känner behov av att samlas i organisationer.

Dessa grupper är ofta ganska små. De har inga realistiska förutsättningar att kunna ha verksamhet på så många håll att de kan sägas vara rikstäckande.

Fel! Okänt namn på

Men de kan ha stor betydelse för funktionshindrade och deras anhöriga. Att bidragssystemet gör det svårt för dessa grupper att få stöd är en betydande brist. Reglerna bör ändras så att de garanterar att små handikappgrupper inte ställs utanför.

Omläggningen av bidragssystemet år 2000 har inte inneburit någon långsiktigt godtagbar lösning. Att döma av budgetpropositionen har regeringen fortfarande inte för avsikt att ändra reglerna för att tillgodose den kritik vi här redogjort för.

Det behövs en översyn av bidragsreglerna och en sådan bör ske snarast. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Handikappombudsmannen

Handikappombudsmannens befogenheter är begränsade jämfört med de andra ombudsmannaämbeten. Befogenheterna bör ses över. Även när det gäller resurser missgynnas Handikappombudsmannen. De organisationsförändringar som nu genomförs innebär i praktiken att anslagen minskar, samtidigt som regeringen satsar mer på Jämställdhetsombudsmannen och Ombudsmannen mot etnisk diskriminering.

Folkpartiet har tidigare föreslagit att Handikappombudsmannen ska föras samman med Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning i ett ombudsmannaämbete. De olika ombudsmännen har många beröringspunkter. En gemensam myndighet skulle ge samordningsvinster och ett starkare skydd för medborgarna. Frågan utreds nu av Diskrimineringskommittén. Vi avvaktar med nya yrkanden i väntan på kommitténs förslag.

Stockholm den 4 oktober 2005

Erik Ullenhag (fp)

Kerstin Heinemann (fp)

Mia Franzén (fp)

Linnéa Darell (fp)

Marita Aronson (fp)

Gabriel Romanus (fp)